

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Homilia XXII. Et extra interiorem gazophylaciacantorum in atrio interiori,
quod erat in latere portæ respicientis ad Aquilonem: & facies eorum
contra viam Australem unam, ex latere portæ Orientalis ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

quantò eos gravius cecidisse considerat: videlicet sciens quòd ipse tantò mercedem magnæ remunerationis accipiat, quantò verbis suis alios de profundioribus peccatis levat. Libet inter hæc sancti Evangelij ad medium verba deducere, cuius sacra historia per hoc quòd factum miraculum narrat, mira quæ quotidie aguntur denunciat. Nam cum fessii atque jejuni ad Dominum populi convenissent, discipulis

Marc. 8. a Dominus dixit: *Miserere super turbam; quia ecce jam triduo sustinent me, nec habent quid manducent: & si dimiserò eos jejunos in domos suas, deficient in via: quidam enim ex eis de longe venerunt.* Turba triduo Dominum sustinet, quando multitudo fidelium peccata quæ perpetravit, per pœnitentiam declinans, ad Deum se in opere, locutione, atque in cogitatione convertit. Quos dimittere jejunos in domum suam Dominus non vult, ne deficient in via: quia videlicet conversi peccatores in præsentis vitæ via deficient, si in sua conscientia sine doctrina sanctæ pabulo dimittantur. Ne ergo lassentur in hujus peregrinationis itinere, pascendi sunt sancta admonitione. Valde autem pensanda est pia sententia, quæ processit ex ore Veritatis, qua dicitur: *Quidam enim ex eis de longe venerunt.* Est autem qui nihil fraudis & nihil carnalis corruptionis expertus, ad omnipotentis Dei servitium festinavit. Ille de longinquo non venit: quia per incorruptionem & innocentiam proximus fuit. Alius nullâ impudicitia, nullis flagitiis inquinatur, solum autem conjugium expertus, ad ministerium spirituale conversus est. Neque iste venit de longinquo: quia usus conjunctione concessa, per illicita non erravit. Alij verò post carnis flagitia, alij post falsa testimonia, alij post facta furta, alij post illatas violentias, alij post perpetrata homicidia ad pœnitentiam redeunt, atque ad omnipotentis Dei servitium convertuntur: hi videlicet ad Dominum de longinquo veniunt. Quantò etenim quisque plus in pravo opere erravit, tantò ab omnipotente Domino longius recessit. Nam & prodigus filius, qui patrem deseruit, abiit in regionem longinquam, in qua porcos pavit, quia vitia nutrit. Dentur igitur alimenta eis etiam qui de longinquo veniunt: quia conversis peccatoribus doctrina sanctæ cibi præbendi sunt, ut in Deum vires reparent, quas in flagitiis amiserunt. Qui sæpe à doctoribus tantò necesse est ut largioribus cibis doctrina satientur, quantò fessii majoribus vitis venerunt. Et cum jam confiteri ceperint mala quæ commiserunt, atque confitendo relinquere & fletibus punire, necesse est ut doctores sancti pro eorum peccatis sollicitè exorent, quatenus mensæ Domini carnes oblationis portent. Quod quoties agunt in hoc quòd pro alienis peccatis interveniunt, sua ante Dei oculos amplius detergunt: quia ea ipsa charitate se justificant, qua mira pietate pro alienis iniquitatibus se in lamentis mactant. Nec laboriosum debet esse doctoribus pro conversis peccatoribus lacrymas fundere, quando & ipse qui omnia creavit, homo factus, pro nostris iniquitatibus in cruce sanguinem fudit: Qui vivit & regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus in sæcula sæculorum, Amen.

HOMILIA XXII.

Ezech. c.
40. v. 44.

Et extra portam anteriorem gazophylacia cantorum in atrio interiori, quod erat in latere porte respicientis ad Aquilonem: & facies eorum contra viam Australem unam, ex latere porte Orientalis qua respiciebat ad viam Aquilonis. Ex dixit ad me: Hoc gazophylacium, quod respicit viam meridianam, sacerdotum est qui excubant in custodiis templi. Porro
S. Greg. Tom. I.

A gazophylacium, quod respicit ad viam Aquilonis sacerdotum erit qui excubant ad ministerium altaris. Isti sunt filij Sadoch, qui accedunt de filiis Levi ad Dominum, ut ministrant ei. Et mensus est atrium longitudine centum cubitorum, & latitudine centum cubitorum per quadrum: & altare ante faciem templi. Et introduxit me in vestibulum templi, & mensus est vestibulum quinque cubitis hinc, & quinque cubitis inde: & latitudinem porte trium cubitorum hinc, & trium cubitorum inde: longitudinem autem vestibuli viginti cubitorum, & latitudinem undecim cubitorum. Et octo gradibus ascendebatur ad eam: & columna erant in frontibus, una hinc, & altera inde.

B Sacri eloquij mysticos sensus Propheta per aspirationem sancti Spiritus prudenter intelligens, dicit: *Mirabilia testimonia tua, ideo scrutata est anima mea. Qui rursus ait: Revela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua.* Qui enim necdum occulta de apertis intelligit, oculos velatos habet. Qui verò jam intelligit, revelatis oculis mirabilia de lege Dei considerat; quia spiritualiter litteræ verba discutens, quæ interiùs magnitudo lateat, pensat. An non est mirabile quando aliud auribus sonat, atque aliud exit ad intelligentiam quod non sonabat? Cui ergo verba sacri eloquij, nisi lapidi similia dixerim, in quo ignis latet? Qui manu quidem frigidus tenetur, sed percussus ferro, per scintillas micat, atque hoc emittit ignem, qui post ardeat, quod priùs manus frigidum tenebat. Sic etenim, sic verba sunt sacri eloquij, quæ quidem per narrationem litteræ frigida tenentur: sed si quis hæc, aspirante Domino, intento intellectu pulsaverit, de mysticis ejus sensibus ignem producit, ut in eis verbis post animus spiritualiter ardeat, quæ priùs per litteram ipse quoque frigidus audiebat. Ecce enim Propheta dicit: *[Et extra portam anteriorem gazophylacia cantorum in atrio interiori, quod erat in latere porte respicientis ad Aquilonem: & facies eorum contra viam Australem unam, ex latere porte Orientalis qua respiciebat ad viam Aquilonis.]* In his itaque verbis litteræ, ad amorem Dei cuius animus infervescat, quin potius non ex ipsa eorum lectione tepescat? Si autem latens in littera spiritualis medulla discutitur, per hoc scintilla intellectus exeunt, & incendunt quod priùs cordis auribus frigidum sonabat. Nobis tamen, ut se aspirante Domino interior intellectus aperiat, ipsa prius narratio juxta litteram patefiat. At enim quia porta erat interior, atque extra hanc atrium, quod appellatur interiùs: ac deinde aliq, id est, Aquilonis, Austri, atque Orientalis portæ describuntur, ut ipsum atrium quod esse extra portam anteriorem dixerat, à portis exterioribus esse interiùs ostendat. Atrium ergo hoc & foris, & intus est: foris, quia extra portam anteriorem; intus autem, quia intra

E portas exteriores. Gazophylacia quoque cantorum esse in hoc eodem atrio narratur, quæ à latere porte posita dicuntur respicientis ad Aquilonem. Sed ipsa eadem gazophylacia ad Australem viam respiciunt. Et subditur: *[Ex latere porte Orientalis, qua respiciebat ad viam Aquilonis.]* In quibus verbis aperte intelligitur quia cantorum gazophylacia inter latus portæ respicientis ad Aquilonem, & latus portæ Orientalis fuerant posita: quæ porta videlicet respiciebat ad viam Aquilonis. Facies itaque gazophylaciorum contra viam Australem, sed positio inter portam erat Orientalis & Aquilonis. Porta ergo interior habebat ex latere portam Aquilonis, ex alio quoque latere portam Australem. In fronte verò vestibuli Orientalis por-

ta surrexerat, atque sic atrium quod erat extra portam interiore, ut hoc quoque esset interius, porta exteriori ambiebant. Hæc de verbis litteræ sub brevitate transcurramus, ut in eis sensus mysticos non breviter exquiramus. In parte autem superiori tres portæ descriptæ sunt, id est, Orientis, Aquilonis, & Austris: moxque interioris atrij tres aliæ narratæ, id est, Austris, Orientis, & Aquilonis, ac deinde porta atrij interioris dicta est, in qua mensæ de quadris lapidibus extructæ memorantur; & porta quæ respiciebat ad Aquilonem, in qua mensæ essent ad sacrificium, non ad holocaustum. Unde in interiori diximus significari Ecclesiam, in exteriori synagogam. Sed his expletis, rursus Propheta incipit interiore portam, atque tres alias, id est, Aquilonis, Austris, & Orientis describere, & in earum atrio interiori, quod erat extra portam interiore, esse gazophylacia, cantores, sacerdotes, templum, altare, sacrificia perhibet. In quibus verbis quia de sanctæ Ecclesiæ institutione narrare alia ab eis quæ prius dixerat, cepit, patet quod interioris portæ intellectum mutavit. Si enim sub uno intellectu omnia diceret, novo ordine ipsa atque alia non replicaret. Nam quo modo possumus extra portam interiore, atrium, gazophylacia, cantores, sacerdotes, templum, altare, sacrificia dicere, si per eandem portam interiore hoc loco sancta Ecclesia designatur? Cum enim cuncta hæc intra ipsam sint, quo modo extra portam interiore sunt, si extra Ecclesiam non sunt? Intelligi ergo porta interior potest ea, de qua jam longè superius locuti sumus, quæ contra portam Aquilonis & Orientalem dicitur posita, per quam figurari diximus aditum, qui nobis ad interiora gaudia patriæ celestis aperitur: ut hæc quoque per portas quæ circa vestibulum narrantur, sancta Ecclesia; per portam verò interiore, celestis regni aditus significetur. Sed ne quis me verba sancti Spiritus æstimet ad intellectum meum violenter inflectere, & dicat quia de porta interiori significationem sanctæ Ecclesiæ quam semel dixi, mutare non debui, insulgente Dei omnipotentis gratia, quæ cepimus ipsa teneamus; ut & porta interior signet Ecclesiam, quæ nos ad interiora gaudia perducit, & gazophylacia, cantores, sacerdotes, templum, altare, sacrificia sint in atrio quod est extra portam, & tamen extra Ecclesiam non sint. Si enim subtili investigatione perquirimus, nil obstat intelligi ut interiore portam, sicut dictum est, sanctam Ecclesiam sentiamus. De qua nunc dicitur: [*Et extra portam interiore gazophylacia cantorum in atrio interiori.*] Duo sunt etenim quæ dicuntur: porta interior, atque extra hanc atrium interius; quatenus hoc ipsum atrium & exterior sit, & interius: à porta exteriori, interius autem, sicut prædiximus, portis quas narrando subjunxit. Sancta enim Ecclesia duas vitas habet: unam quam temporaliter ducit, aliam quam in æternum recipit. Unam qua laborat in terra, aliam qua remuneratur in celo. Unam qua mercedibus colligit, aliam verò in qua jam de receptis mercedibus gaudet, atque in utraque vita offert sacrificium. Hic videlicet sacrificium compunctionis, & illic sacrificium laudis. De hoc sacrificio dicitur: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus.* De illo autem scriptum est: *Tunc acceptabis sacrificium iustitiae, oblationes, & holocausta.* De quo rursus ait: *Et cantet tibi gloria mea, & non compungar.* In utroque autem sacrificio carnes offeruntur: quia hæc oblatio carnis est in laude Dei gloria resurrectionis. Tunc quippe illic quasi in holocaustum offeretur caro, quando in æterna incorruptione permutata, nil contradictionis, nil mortalitatis habuerit: quia tota simul amoris ejus ignibus accensa, in laude sine fine permanebit. Porta ergo hæc interior, id est, in sancta Ecclesia habeat interiora sua, illam

A videlicet vitam, quæ adhuc oculis nostris occulta est. Habeat extra eam atrium exteriori, id est, vitam præsentem, in qua omne bonum agitur, ut ad bonum sine fine perveniatur. Sint ergo in interiori atrio, quod tamen extra portam est, gazophylacia cantorum: quia electi quique atque perfecti, qui adhuc in carne mortali subsistunt, & intra finem sunt sanctæ Ecclesiæ, & adhuc extra secreta gaudia interioris vite. Sint gazophylacia cantorum interiori & exteriori: quia corda sanctorum quæ omnipotenti Deo desiderium suum per magni ardoris amorem cantant, & jam intus sunt, & adhuc intus non sunt: quia in sanctæ Ecclesiæ sinu posita, & jam vident per spiritum quod intus fortiter amant, & tamen adhuc non vident perfectè quod amant. B Sint itaque in interiori atrio gazophylacia, sed extra portam, ut jam & intus sint per desiderium, & adhuc intus non sint per plenarium effectum. Quid sunt autem gazophylacia cantorum, nisi sancta desideria amantium? Qui præcepta divina quasi quasdam divitias custodiunt in mente; quas cantando servant, quia mandata Dei non ex timore, sed ex amore perficiunt: eisque ipsis sacri eloquij præceptiones cantabiles sunt, quia non ex tristitia, sed ex desiderio semper operantur. Vultis cor iusti quasi iustidam cantoris gazophylacium audire? *Cantabiles tibi salus tibi erant justificationes tua in loco incolatus m. i.* Justificationes Dei dicimus præcepta divina, quæ nos iustos faciunt, si implentur. Quæ tunc nobis in loco incolatus nostri cantabiles sunt, quando in hac peregrinatione vite præsentis ipsa eadem mandata diligimus, & ex desiderio implemus. Hinc est quod idem Psalmista iterum ex cantorum gazophylacio se insinuat, qui ait: *Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine.* Misericordiam Domini qua peccata laxantur, cantare etiam peccator debet, id est, hanc cum gaudio dicere atque sperare. Sed quis ita iustus est, ut ejus sibi æternum iudicium ante mentis oculos revoctet, & non contemiscat: an potius venire ad illud examen tanti iudicis præsumat, festinet, & gaudeat? Quisquis ille est, magnus est: quia jam misericordiam Domini & iudicium cantando, omnipotentem Deum qui ejus peccata misericorditer relaxat, toto mentis affectu diligit, ac propterea ejus iudicium non pertimescit. *Charitas 1. Joan. 4. b* namque perfecta, ut Joannes Apostolus ait, *foras mittit timorem.* Cantat quippe iudicium, ad quod intrare non trepidat. Sit ergo mens illius gazophylacium cantorum, ut per divitias misericordie quas accipit, lætus pergat ad iudicium, quod jam non pertimescit. Videamus si placet, fratres charissimi, aliud quoque gazophylacium cantoris. Fortitan & ipse iudicium cantat. Quid etenim dicit: *Ego enim 2. Tim. 4. e* *jam delibor, & tempus meæ resolutionis instat. Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi: de reliquo reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex.* Qui laborum suorum conscius, memor certaminis quod egit, memor fidei quam servavit, esse sibi in iudicio repositam coronam dicit, eamque sibi in illa die reddi sperat potius quam donari; profectò patet quia iudicium cantat, quod venire desiderat. Unde etiam subdit: *Non solum autem mihi, sed & his qui ibid. diligunt adventum ejus.* Nemo enim adventum iudicis diligit, nisi qui se habere causam in iudicio bonam novit. Eorum ergo corda qui adventum iudicis diligunt, gazophylacia cantorum sunt: quia per præsumptionem gratiæ & vite, per virtutes sancti desiderij cantant iusti iudicium, quod omnes iniusti pertimescunt. Meminit autem charitas vestra, quia superiori locutione per portam Orientis 21. fidem, per Aquilonis spem, per Austris autem charitatem diximus designari. Hæc itaque gazophylacia inter portam Orientis & Aquilonis esse memorantur, atque ad viam Australem respicere: quia corda

1. Pet. 50. a

1. ibid. a

1. Pet. 29. b

sanctorum inter fidem & spem posita, Australem A
viam respiciunt, quoniam sanctæ charitatis ignibus
exardescunt. Ipsa quoque Orientalis porta respicere
dicitur ad viam Aquilonis: quia nobis per fidem
quidem omnia in Baptifmate peccata laxantur, sed
tamen dum adhuc hic vivimus, etiam post fidem
sepius ad peccata declinamus. Et quasi Orientis por-
tam viam Aquilonis respicit, cum vita nostra post per-
ceptam fidem, adhuc aliquatenus in frigore culpe
torpescit. Quis enim in hac vita valeat post fidem
sine culpa vivere, cum Joannes dicat: *Si dixerimus*
quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, &
veritas in nobis non est? Cujus verbis Jacobus
concordans, ait: *In multis enim offendimus om-*
nes. Si autem peccata præterita in fidei perceptione
dimissa sunt, & adhuc post fidem ad peccata decli-
natur; quæ nobis erit præsumptio justitiæ, quæ spes
vitæ permanentis; nisi ut dum adhuc inter portam
Orientis & Aquilonis sumus, ad viam Austri men-
tis oculos levemus, quatenus ex sancta charitate
ferventes, calor nos amoris liberet à culpa teporis
& frigoris? Sint ergo gazophylacia inter portam
Orientis & Aquilonis, sed sicut dictum est, ad
Australem viam facies intendant: ut inter hoc quod
nati in fide sumus, & quod post ad peccata delapsi,
de spe pietatis præsumimus, exerceamus nosmetip-
sos in ardore charitatis, & ibi tendamus oculos cor-
dis, ubi accendimur ignibus amoris. Potest autem
per Aquilonis portam Gentilitas, per Austri viam
Judæa, per Orientis autem portam ipse Dominus
designari. Per Aquilonem quippe non immeritò
Gentilitas figuratur, quam ille in torporis frigore
possidet qui dixit: *Sedebam in monte Testamenti,*
in lateribus Aquilonis. Per Australem quoque por-
tam rectè Judæa accipitur, in qua spirituales patres
caelesti amore ferbuerunt. Quorum unus loquitur,
dicens: *Convertite Domine captivitatem nostram,*
sicut vorrens in Austro. Quæ est carnalem populum
habuit in quo velut Aquilonis frigora portavit, in
sanctis tamen suis doctoribus ac prophetis ad Deum
ac proximum calore charitatis arsit. Orientalis au-
tem porta non immeritò ipsum signat, de quo scri-
ptum est: *Ecce vir, Oriens nomen ejus.* Et de quo
Zacharias ait: *Visiravit nos Oriens ex alto.* Sint
ergo gazophylacia cantorum ex latere portæ Aquil-
onis: quia non solum in Judæa fuerunt corda san-
ctorum spiritualiter accensa, sed etiam in Gentilita-
tis multitudine ad sanctæ fidei sacramenta conver-
sa, ardent corda sanctorum amore caelestis patriæ,
inhiant gaudiis æternis, suspirant ad societatem suo-
rum civium in cælo; sed tamen exempla hujus ar-
doris, quem dono sancti Spiritus acceperunt, à
spiritualibus patribus synagoga capiunt. Unde ipsa
quoque gazophylacia & in Aquilonis latere po-
sita, oculos ad viam Australem tendunt. Ecce enim
ex Gentibus venimus: sed in hoc quod per sancti
Spiritus amorem calemus, Judææ patres aspicimus,
qui nobis in suis dictis quotidie sancti desiderij
exempla præbent. An non quasi calore meridiani
fervoris ardebat, qui æstuabat, dicens: *Sicut cer-*
vus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat ani-
ma mea ad te Deus. Sitivit anima mea ad Deum
vivum: quando veniam & apparebo ante faciem
Dei? Qui rursus ait: *Psallam & intelligam in via*
immaculata, quando venies ad me. Hoc quoque
ardore successus fuerat qui dicebat: *Nunc dimit-*
tis Domine servum tuum secundum verbum tuum
in pace: quia viderunt oculi mei salutare tuum.
Quia ergo ex Gentilitate venimus, sed sanctos Ju-
dææ patres nobis in divini amoris imitatione propo-
nimus, quasi quedam cantorum gazophylacia ex
latere portæ quæ viam Aquilonis respicit, sumus;
sed ad viam Austri facies tenemus. Et notandum,
quod hæc eadem gazophylacia inter portam Aquil-
onis & Orientis esse perhibentur: quia videlicet

post incarnationem Dominicam, multitudo Gen-
tium ad fidem venit, atque inter ipsos fideles popu-
los & sacramenta Dominicæ incarnationis quæ me-
dullitus diligunt, corda amantium surgunt. Ha-
beant ergo sancti gazophylacia, hinc Orientis por-
tam, & inde Aquilonis: quia inter ipsa redemptio-
nis suæ mysteria quæ sequuntur, & carnales quos-
dam quos & intra sanctam Ecclesiam tolerant, mul-
ti in Deum forti amore proficiunt, virtutibus ex-
crescunt, æterni judicis adventum quarunt; & in-
ter ea quæ amant, atque illa quæ tolerant, quasi
quædam gazophylacia, divitias spiritus in mente
servant. Nec inter sacramenta quæ diligunt, &
quæ jam contraria portant, deficiunt: quia ad Au-
stralem viam facies intendunt. Quid enim patimur
quod patres nostri pro amore Domini antea non
pertulerunt? Notandum verò, quod inter portam
Austri & Aquilonis, Orientalis porta esse describitur:
quia Dominus ac Redemptor noster de Judæa
est natus, moxque in fide sua Ecclesiam ex Gentibus
traxit. Quasi enim inter meridianam portam & A-
quilonis apparuit; quia ex illa venit, & istam in
suum servitium convertit. Unde & bene dicitur,
quod porta eadem Orientalis ad viam respicit Aquil-
onis: quia natus Dominus synagogam deseruit, &
multitudinem Gentium collegit. Notandum quo-
que est, quod dum de gazophylaciis diceretur:
[*Et facies eorum ad viam Australem,*] additum
est, *unam*: ut videlicet aperte sentiamus, quia
non alia est via ad caelestem patriam nobis qui ex
Gentilitate venimus, atque alia illis patribus qui
fuerunt in Judæa: sed hæc eadem una via est nobis
& illis, quæ nos ad æterna gaudia perducit, quæ
nobis per Evangelium dicit: *Ego sum via,* *veri-*
tas, & vita. De qua Psalmista ait: *Vi cognosca-*
mus in terra viam tuam, in omnibus gentibus sa-
lutare tuum. Quod enim Hebræice Jesus, hoc La-
tinè dicitur salutaris. In terra ergo via cognoscitur;
quia Jesus, Deus ante sæcula, & homo factus in fi-
ne sæculorum, Gentibus est manifestatus. Una er-
go est via & illis qui ab Austro sunt, & his qui ab
Aquilonis* porta respiciunt: quia celestis Judæis &
Gentibus Dominus ac redemptor noster expulsâ pec-
nâ formidinis, ad Patrem factus est iter amoris,
atque adjutorium perventionis. Sequitur: [*Et dixit*
ad me: Hoc gazophylacium quod respicit viam
meridianam, sacerdotum est qui excubant in custo-
diis templi.] Atque mox subditur: [*Porro gazo-*
phylacium, quod respicit ad viam Aquilonis, sa-
cerdotum erit qui excubant ad ministerium altaris.]
In quibus Prophete verbis prius nobis quærendum
est, qui sint majoris ordinis sacerdotes, utrum hi
qui in custodiis excubant templi, an qui in ministe-
rio altaris. Sed quia paulò post subditur: [*Altare*
erat ante faciem templi;] aperte ostenditur illos
esse majoris ordinis sacerdotes, qui in custodiis tem-
pli excubant, quia profectò in altari quod est inte-
rius, ministrant. Hi autem qui ad altare quod ante
faciem templi est, excubant, tantò inferiores sunt,
quantò in exterioribus ministrant. Quærendum er-
go nobis est, qui sacerdotes sint qui templum custo-
diant, & qui ad ministerium altaris excubare per-
hibentur. Magister Gentium fidelibus scribens, ait:
Templum Dei sanctum est, quod estis vos. Qui
itaque sacerdotes sunt qui templum Dei custodiant,
nisi hi qui orando, prædicando, spiritualibus actibus
vigilando, sanctam Ecclesiam à malignorum spiri-
tuum immisionibus, à pravorum suasionibus, ab
hereticorum erroribus defendunt? An non custos
templi fuerat qui labores suæ passionis enumerans,
dicit: *In labore & ærumna, in vigiliis multis, in*
fame & siti, in jejuniis multis, in frigore & nu-
ditate? Atque statim subdit: *Præter illa quæ ex-*
trinsecus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitu-
do omnium Ecclesiarum. Pensate quæso, custos tem-
P P p ij

1. Ioan. 3. c

Jacob. 3. a

Isai. 41. d

Ez. 12. 5. a

Zach. 6. c

Luc. 1. g

Psal. 41. a

Ps. 100. a

Luc. 2. c

* al. quæd
contraria
quæ portant1. Ioan. 14. a
Ps. 66. a

* al. parte

1. Cor. 3. d

2. Cor. 12. f

ibidem.

pli quanta sollicitudine vigilet. Ecce enim in seipso A inestimabilia patitur, & cordis sui sollicitudinem aliis impartitur. Cujus rogo virtutis est, plus de utilitate proximorum, quam de sua afflictione cogitare? Quis hoc dignè æstimet? quis dignè penset? Laborat, luget, elurit, sitit, alget, jejumat, vigilat: & tamen vigilando, de Ecclesiarum omnium sollicitudine cogitat. Ecce enim est solertissimus custos templi æterni in exemplo propositus. Imitetur qui valet. Adversa etenim pro veritate pati, bona proximis impendere, circa animarum sollicitudinem vigilare, ne quis in perfidiam, ne quis in superbiam, ne quis in rapinam, vel immunditiam labatur, exquirere atque compescere; hoc est templum Dei, id est, sanctam Ecclesiam custodire. Sunt autem minoris ordinis sacerdotes, qui ad ministerium altaris excubant, qui videlicet in adiutorium majorum, peccata delinquentium subtiliter investigant, & vitam carnalium corrigunt, atque ad hoc usque perducunt, ut per lamenta poenitentiae quasi incendiant carnem in sacrificio, quam prius vivere permiserant in peccato. Non enim hi qui sanctis Ecclesiis præsent, per semetipsos cuncta agere prævalent. Sed dum ipsi causis spiritualibus occupantur, si qua prava ac carnalia perpetrantur, hæc aliis discutienda atque corrigenda committunt. Per quos dum carnalis vita corrigitur, & usque ad abstinentiæ atque orationis studium à proficientibus pervenitur, quasi in altari jam caro incenditur, ut in conspectu omnipotentis Domini inde sacrificium redoleat, unde prius culpa displicebat. Sed hac in re quartio oritur, cum superius dictum sit quòd gazophylacia ad Australem viam facies haberent, qua ratione nunc dicatur, quia gazophylacium quod respicit viam meridianam, sacerdotum est qui excubant in custodiis templi: & gazophylacium quod respicit viam Aquilonis, sacerdotum qui excubant ad ministerium altaris. Si enim utraque, facies ad Australem viam tendebant, quo modo nunc unum ad meridianam, atque aliud ad Aquilonis viam respicere dicitur? Sed in his verbis agnoscimus, quòd gazophylacium sacerdotum qui excubant in custodiis templi, ita positum fuerat, ut solam meridianam viam respiceret: gazophylacium verò sacerdotum qui excubant ad ministerium altaris, ita erat in atrio, ut & ad Australem viam & Aquilonis faciem tenderet, quatenus & cum gazophylacio sacerdotum qui excubant in custodiis templi, meridianam viam aspiceret, & tamen sine gazophylacio eorundem sacerdotum, gazophylacium sacerdotum qui excubant ad ministerium altaris, Aquilonis viam videret. Sed quid est hoc, fratres charissimi? quid in his verbis mysticum possumus intueri, nisi hoc quod secundum ea quæ præmissa sunt, jam spiritualis auditor intelligit: quia sacerdotes majoris ordinis, qui excubant in custodiis templi, solam meridianam viam respiciunt, quoniam solis studiis spiritualibus occupati, semper his quæ amoris Dei sunt, sollicitè intendunt: sacerdotes autem minoris ordinis, qui discutiendis peccatis delinquentium præsent, etiam ad Aquilonis viam oculos reflectunt, ut in mentibus peccantium, quæ sint torporis frigora videant, & hæc verbis correptionis usque ad poenitentiae gemitus perducentes, quasi carnes in altari Domini incendiant? Respiciant etiam cum magnis sacerdotibus ad meridianam viam: quia quantum ad semetipsos est, fervent igne charitatis, & succensi sunt flammis amoris Dei. Sed quia peccata delinquentium crebrè corrigunt, etiam ad Aquilonis viam oculos reducant. De utrisque autem sacerdotum ordinibus subditur: [Ipsi sunt filii] Sadoch, qui accedunt de filiis Levi ad Dominum ut ministrent ei.] Sadoch Latine dicitur justus. Quis autem justus est, nisi ipse cui dicitur: *Iustus es Domine. & rectum iudicium tuum?*

Ps. 118. f

Qui verò sunt filii iusti, nisi hi de quibus scriptum est: *Quotquot autem crediderunt in eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri?* Levi autem interpretatur assumptus. Quis autem assumptus est, nisi populus fidelis, qui per sacramenta fidei est à perfidis segregatus? Omnes ergo qui perseveranter spiritualibus actibus intendunt, filii sunt iusti. Et de filiis populi assumpti accedunt ad Dominum ut ministrent ei; quia de ipsis quoque fidelibus eliguntur, qui ad omnipotentis Dei ministerium veniant, & cælestibus studiis pro eruditione populi intendunt. Sed nobis solerter inquirendum est, qui sunt qui Domino ministrent. Neque enim omnes qui legunt, omnes qui prædicant, omnes qui propria tribuunt, omnes qui per carnis abstinentiam corpus castigant, Domino ministrent. Qui enim legendo atque prædicando, gloriam propriam quaerunt, largiendo quæ habent, & corpus in abstinentia macerando, laudes recipere ab hominibus appetunt: sibi, non Domino ministrent. Quòd contra per Psalmistam Dominus dicit: *Ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat.* Habet enim maculam in via, qui in bono opere quod agit, terrenæ gloriæ sibi præmium proponit: quia qui in hoc mundo recipere mercedem quaerit, scèdat in conspectu Dei speciem boni operis per maculam pravæ intentionis. Fortasse etenim quis disciplinæ studio intentus fervet, culpas delinquentium resecat: qui tamen ad hæc agenda si non ex omnipotentis Dei amore, sed zelo proprio ducitur, sibi in his, & non Domino ministrat. Alius ne asper esse videatur, multa leniter tolerat, quæ pravè perpetrantur. Iste itaque quia videri pro Domino districtus non vult, per lenitatis suæ studium sibi & non Domino ministrat. Restat ergo ut sive in verbi ministerio fatigemur, seu indigentibus nostra largiamur, sive per abstinentiam carnem domemus, seu zelo moveamur, sive per patientiam aliquando leniter prava toleremus; ut nos summo opere debeamus intentionem nostram discutere, quatenus omne quod facimus, non nostro, sed Domini zelo faciamus: ne in his quæ agimus, nobis potius quam Domino ministremus. Non enim Domino, sed sibi ministraverant, de quibus Paulus dicebat: *Omnes quæ sunt sua quaerunt, non quæ sunt Christi Iesu.* Idem verò Paulus cum electis fratribus non sibi ministrare, sed Domino, & vivendo & moriendo festinabat, dicens: *Nemo nostrum sibi vivit, & nemo sibi moritur. Sive enim vivimus, Domino vivimus: sive morimur, Domini sumus.* Sibi enim sancti nec vivunt, nec moriuntur. Sibi non vivunt, quia per omne quod agunt, ad lucra spiritualia anhelant: atque orando, prædicando, sanctis operibus insistendo, cælestis patriæ cives multiplicare desiderant. Sibi minimè moriuntur, quia in conspectu hominum Deum sua morte glorificant, ad quem pervenire etiam moriendo festinant. Pensemus itaque, in morte sanctorum non quantum eorum opprobrium ab infidelibus fuit, sed quanta laus Domini in corde fidelium excrevit. Qui si suam laudem quaerent, profectò pati tot opprobria in morte timuissent. Sed nemo illorum sibi vivit, & nemo sibi moritur: quia suam gloriam nec vivendo, nec moriendo quaesierunt. Videamus si ipse primus pastor Ecclesiæ, qui sibi non vixit, sibi sit mortuus. Joannes ejus socius requiritur, & ex verbis Domini de morte pastoris ejusdem dicit: *Hoc autem dixit significans quia morte clarificaturus esset Deum.* Non ergo sibi est mortuus, qui Deum clarificavit in morte. Discamus igitur, fratres mei, intentionem nostram in omne quod agimus, sollicita inquisitione discutere, & nostra non quaerere, si omnipotenti Deo volumus ministrare. Sed quia ex fidei populo filios Sadoch ad omnipotentis Dei ministerium diximus assumptos, nunquid in eodem populo non sunt multi, qui inveniuntur in mandatis Dei vivere

Joan. 1. b

Ps. 100. b

Phil. 2. e

Roma. 14. b

Joan. 21. e

perfecti? Sunt omnino; nam subditur: [*Et mensus est atrium longitudine centum cubitorum. & latitudine centum cubitorum per quadrum.*] Sæpe jam per longitudinem, longanimitatem spei: per latitudinem verò, charitatis amplitudinem diximus signari. Centenarius autem numerus in quo denarius decies ducitur, quòd summam perfectionis signet, plenè superius dictum est. Quid est igitur atrium spiritualis ædificij, nisi amplitudo fidelium populorum? Ipsa autem longanimitas spei & latitudo charitatis vacua in cordibus fidelium non est: nam per fidem quidquid valet operatur. Unde & per Paulum dicitur: *In Christo Iesu neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed fides que per dilectionem operatur.* Si ergo in vita fidelium juxta quemdam modum per singulos perfecta est longanimitas spei, perfecta latitudo charitatis, perfecta certitudo fidei; perfectum studium operationis; atrium templi per quadrum centum cubitos habet. In mensura autem quadri non aliud latus majus est, atque aliud minus, sed cuncta simul quatuor latera æquali spatio tenduntur: quia & ipsas easdem virtutes, quas diximus, fidem scilicet, spem, charitatem atque operationem, quamdiu in hac vita vivimus, æquales sibi esse apud nosmetipsos invenimus. Idcirco autem major spe & fide charitas dicitur; quia postquam ad auctoris nostri speciem pervenitur, spes quidem & fides transit, sed charitas permanet. Nam nunc & quantum credimus, tantum amamus; & quantum amamus, tantum de spe præsumimus. De fide quoque & operatione Joannes Apostolus fatetur, dicens: *Qui se dicit nosse Deum, & mandata eius non custodit, mendax est.* Notitia quippe Dei ad fidem pertinet, mandatorum custodia ad operationem. Cum ergo virtus, tempus, & locus operandi suppetit, tantum quis operatur, quantum Deum noverit: & tantum se nosse Deum indicat, quantum pro Deo bona operatur. Metiantur ergo fidelis populi virtutes in quadrum: quia unusquisque qui in activè vitæ exercitio versatur, tantum credit, quantum sperat, & amat, & operatur: tantum sperat, quantum credit, operatur & amat: tantum amat, quantum credit, sperat & operatur: tantum operatur, quantum credit, amat, & sperat. Quia itaque in sanctæ Ecclesiæ populis multi sunt & robusti per fidem, & longanimes per spem, & amplii per charitatem, & efficaces per operationem, atrium templi centum cubitis in quadro mensuratur. Nam ut aliquid quoque de eorum virtutibus loquamur, sæpe ex eis quosdam videmus prudentes per intelligentiam, fortes in adversitate, justos in operatione, temperantes à voluptatibus, atque in omni zelo discretionis se mensura moderantes. Qui dum prudentiam, fortitudinem, justitiam, atque temperantiam, vel sicut eas enumerare quibusdam placet, prudentiam, temperantiam, fortitudinem, atque justitiam tenent, mensuram spiritualis atrij in quadro habent. Ecce enim ipsæ virtutes, quas habere bonos ac fideles diximus, ita in quadro sunt, ut una aliam non excedat. Magna quippe est prudentia; sed si minus est à voluptatibus temperans, minus in periculis fortis, minus in operationibus iusta, profectò minus est prudens. Magna est temperantia; sed si minus intelligit unde se temperet, si adversa sustinere per fortitudinem minus valet, atque in timore animum dejicit, si per præcipitationem suam aliquando ad injustitiam opera prorumpit, minus est temperans. Magna est fortitudo; sed si minus intelligit quæ bona custodiat, quibus malis resistat; si minus à voluptatis appetitu se temperat, sed vincitur delectatione, si justitiæ opera minus tenet, atque aliquando in injustitiæ dominatione superatur, minus est fortis. Magna est justitia, sed si minus quam debet inter iusta & injusta opera discernit, si minus cor à mundi delectatione temperat, si minus se contra adversa confortat, minus est iusta. Mensuretur ergo perfectorum fidelium vita per quadrum; & tantum ha-

A beat spiritualis atrij latus unum, quantum latera singula: quia unusquisque tantum prudens est, quantum temperans, fortis & justus: tantum temperans, quantum prudens, fortis & justus: tantum fortis, quantum prudens, temperans, & justus: tantum justus, quantum prudens, temperans, & fortis fuerit. Sunt tamen inter eos plurimi, qui adhuc carnaliter vivunt. Qui & si fortasse litteras ignorant, & præcepta Dei legere non valent: certè in multorum fidelium conversatione, bona quæ imitentur, vident. Ecce in Ecclesia voces sancti Evangelij atque Apostolorum sonant: ecce exempla bene viventium quotidie omnium oculis opponuntur. Nec in excusatione dicere poterunt: Non vidimus quod imitari deberemus. Unde & subditur: [*Et altare ante faciem templi.*] Quid est templum, nisi fidelis populus? sicut per Paulum Apostolum discipulis dicitur: *Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos.* Et quid est altare Dei, nisi mens bene viventium? Qui peccatorum suorum memores, lacrymis maculas lavant, carnem per abstinentiam macerant, nullis se mundi hujus actionibus miscant, quæ habent, indigentibus tribuunt, & habere quæ non habent, non concupiscunt. Rectè igitur horum cor, altare Dei dicitur, ubi ex maiore compunctionis ignis ardet, & caro consumitur. Et nunquid non tales, fratres charissimi, quotidie in sancto hoc fidei populo quasi in templi atrio videmus? Nunquid non eorum vitam nobis ad exemplum propositam indefinenter aspicimus? Altare ergo ante faciem templi est, cum multi in sanctæ Ecclesiæ conspectu sunt positi, qui æterni iudicij memores, semetipsos quotidie Deo sacrificium in lamento compunctionis maciant. Qui ut prædictum est, corpora castigant, quatenus hoc quod per Magistrum gentium dicitur, impleant: *Ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem.* Hostia quippe occiditur, ut offeratur. Sed hostia vivens, est corpus pro Domino afflictum. Quod & hostia dicitur, & vivens: quia vivit in virtutibus; & est à vitiis occisum. Hostia videlicet, quia jam huic mundo est à pravis actibus mortuum: vivens autem, quia cuncta quæ prævalet bona operatur. Sed quia sub altaris nomine, de compunctionis flamma sermo se intulit, necessarium puto, quæ sit diversitas ejusdem compunctionis ostendere. Alia quippe compunctio est quæ per timorè nascitur, alia quæ per amorem: quia aliud est supplicia fugere, aliud præmia desiderare. Unde etiam in tabernaculo per Legem duo altaria fieri jubentur: unum videlicet exterius, aliud verò interius: unum in atrio, aliud ante Arcam: unum quod ære coopertum est, aliud quod auro vestitur. Atque in altari æreo cremantur carnes, in altari verò aureo incenduntur aromata. Quid est hoc, fratres charissimi, quòd foris concremantur carnes, intus aromata: nisi hoc quod quotidie videmus, quia duo sunt compunctionis genera: quia alij adhuc per timorem plangunt, alij verò jam se per amorem in lamentis afficiunt. Multi namque peccatorum suorum memores, dum supplicia æterna pertimescunt, quotidianis se lacrymis affligunt. Plangunt mala quæ fecerunt, & incendunt vitia igne compunctionis, quorum adhuc suggestiones in corde patiuntur. Quid isti, nisi altare sunt æreum? in quo carnes ardent; quia adhuc ab eis carnalia opera planguntur. Alij verò à carnalibus vitiis liberi, aut longis jam fleatibus securi, amoris flammâ in compunctionis lacrymis inardescunt, cælestis patriæ præmia cordis oculis * aspicunt, supernis jam civibus interesse concupiscunt. Dura eis apparet servitus, longitudo peregrinationis suæ. Regem in decore suo videre desiderant, & flere quotidie ex ejus amore non cessant. Quid isti, nisi altare sunt aureum? in quorum corde aromata incensa sunt; quia virtutes ardent. Bene autem de eodem altari dicitur, quòd ante velum Arcæ sit positum in Sancta sanctorum. Arca quippe Testamenti ipse nobis factus est, de quo scriptum esse novimus: *In*

Gal. 1. a

1. Joann. 2.

1. Cor. 3.

Rom. 12. a

Exod. 27. c
30. c

* al. proponunt

Isai. 33.

Colos. 2. a

quo sunt omnes thesauri sapientiae absconditi. Arca in tra velum est, Redemptor noster in caelo. Altare vero aureum in quo thymiana incenditur, ante velum: quia sanctorum corda, quae cum magnis virtutibus in Dei amore succensa sunt, per sanctum desiderium in illo ardent, quem adhuc revelata facie videre non possunt. Inter Arcam quippe & altare velum est: quia hoc quod nos adhuc à visione Dei separat, corruptionis nostrae obstaculum remotum non est. Sed quousque ante velum sumus, oportet ut quasi thymiamatis incensum flammam amoris ardeamus. Per compunctionis autem lacrymas nil terrenum, nil transitorium querere debemus. Solus nobis desiderium perficit, qui fecit omnia. Transcendamus per desiderium omnia, ut mente colligamus in unum. Non jam timore poenarum, non memoria vitiorum, sed amoris flammam succensi, ardeamus in lacrymis cum odore virtutum. Ista electorum oratio jam prospiciebatur, cum in sponsae laude diceretur: *Quae est ista quae ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrrha & thuris. & universi pulveris pigmentarii?* Sancta quippe electorum Ecclesia cum ab hoc mundo in sanctis precibus ardenti amore se erigit, per desertum quod deserit, ascendit. Qualiter vero ascendat, adjungit: *Sicut virgula fumi ex aromatibus.* Fumus de incenso nascitur, sicut per Psalmistam dicitur: *Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo.* Fumus excutere lacrymas solet. Itaque fumus est ex aromatibus, compunctio orationis concepta ex virtutibus amoris. Quae tamen oratio fumi virgula dicitur: quia dum sola caelestia postulat, sic recta progreditur, ut ad terrena atque temporalia petenda minimè reflectatur. Et notandum, quod non virga, sed virgula nuncupatur: quia interdum in compunctionis ardore tantae subtilitatis est vis amoris, ut hanc nec ipse animus possit comprehendere, qui illuminatus meruit habere. Bene autem dicitur, *Myrrha & thuris.* Thus enim ex lege Domino in sacrificio incenditur. Per myrrham verò corpora mortua condiuntur, ne veribus corrumpantur. Myrrhae ergo & thuris sacrificium offerunt, qui & carnem afficiunt, ne eis cor-

ruptionis vitia dominantur: & redolentem in conspectu Domini amoris sui hostiam incendunt, sequentes ipsos Deo in sanctis virtutibus exhibent. Unde & illic subditur: *Et universi pulveris pigmentarii.* Pulvis est pigmentarii, virtus bene operantis. Et notandum, quod virtutes bene operantium non pigmenta, sed pulveres dicuntur. Cum enim quaelibet bona agimus, pigmenta offerimus. Cum verò ipsa etiam bona quae agimus, retractamus, & ne quid in his finistrum sit, iudicio retractationis attendimus, quasi ex pigmentis pulverem facimus, ut orationem nostram Domino per discretionem & amorem subtilius incendamus. Ecce haec, ut Deo largiente potuimus, coram vobis, fratres charissimi, timati sumus. Nemo autem me reprehendat, si post hanc locutionem cessavero: quia sicut omnes cernitis, nostrae tribulationes exereverunt: undique gladiis circumfusi sumus, undique imminens mortis periculum timemus. Alij detruncatis ad nos manibus redeunt, alij captivi, alij interempti nunciantur. Jam cogor linguam ab expositione retinere: quia tædet animam meam vita mea. Jam nullus in me sacri eloquij studium requirit: quia versa est in locum ci-thara mea, & organum meum in vocem flentium. Jam cordis oculus in mysteriorum discussione non vigilat: quia dormitavit anima mea præ tedio. Jam minus lectio animo dulcis est: quia oblitus sum manducare panem meum à voce gemitus mei. Cui autem vivere non licet, de scripturae sacrae sensibus loqui mystica qualiter libet? Et qui cogor quotidie amara bibere, quando possum dulcia propinare: Quid igitur restat, nisi ut inter flagella quae ex nostris iniquitatibus patimur, cum lacrymis gratias agamus? Ipse etenim qui nos creavit, etiam pater nobis factus est per adoptionis spiritum quem dedit. Et aliquando filios pane nutrit, aliquando flagello corrigit: quia per dolores & munera ad hereditatem perpetuam erudit. Sit itaque gloria omnipotenti Domino nostro Jesu Christo, qui vivit & regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. Amen.

* al. ipse nobis sufficiat, qui

* al. mentem colligamus in

Cant. 3. c

Ps. 140. a

1. 4. c. 67.

Job. 10. a

Job. 30. d

Ps. 8. d

Ps. 101. a

S. Gregorij Homiliarum XXI I. in Ezechiel Finis.

SANCTI